

Чурапчыга күн тахсар!

САНА ОЛОХ

12+

375

ЧУРАПЧА

1648-2023

Чурапчы улуунун хаһыата

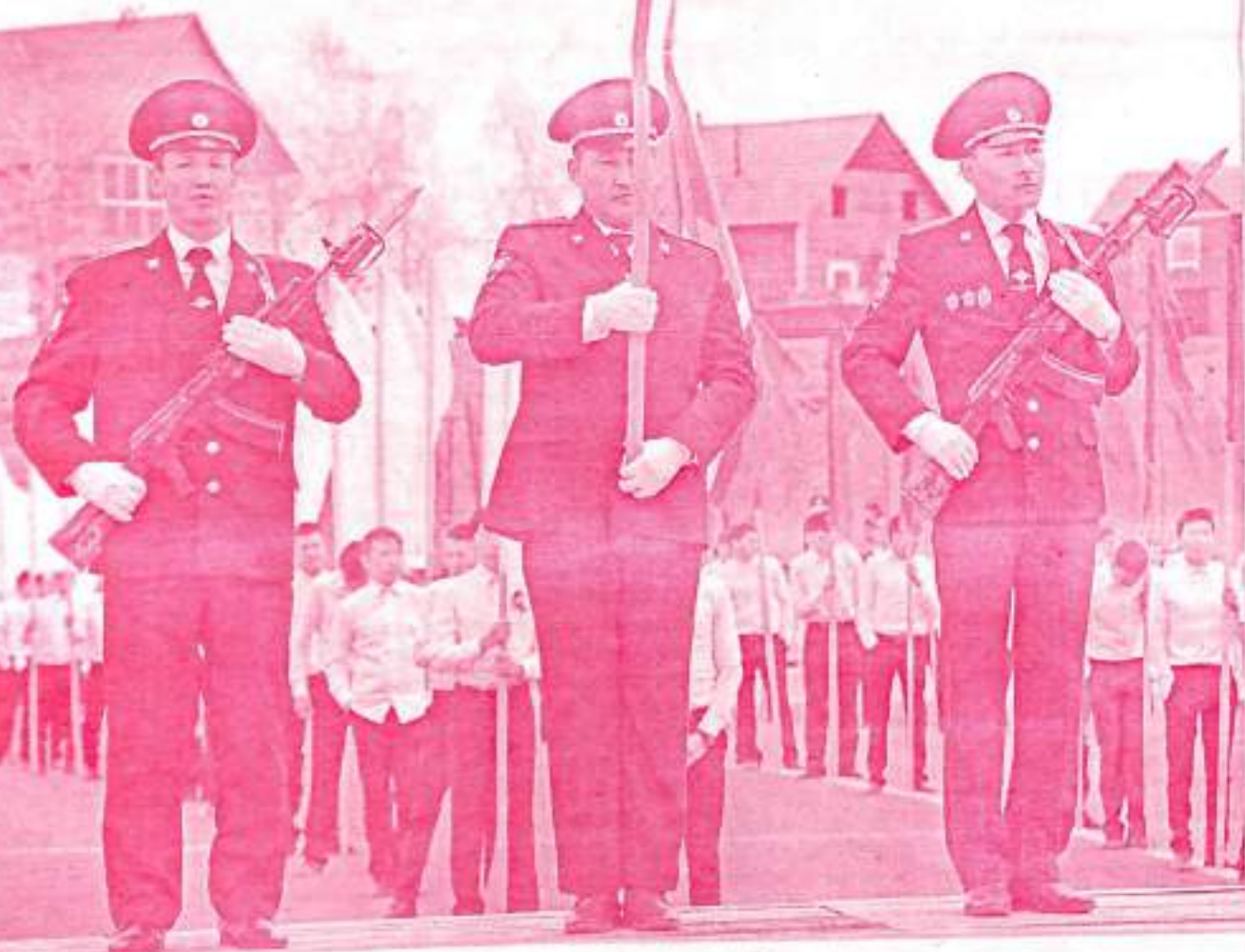
Ыам ыйын 5 күнэ, 2023 сыл, бээтинсэ

№ 17 (11894)

УЛУУ КЫАЙЫЫ КҮНҮНЭН!

Ким да умнуллубат, туох да умнуллубат!

ТЭТТИК СОНУННАР

Саһа түөлбө аһылыһа

Эйэ, Ула, Маай бырааһынньыгар сол түбэлтэ-
норон, Чурапчы нэһилэһэр «Кэңигэри» түөлбө
үөрүүдэххэ түгэлтэ аһылыһа.

Саһа түөлбө 7 улууска өйөһүлэн, 160 уһаайба
тутуллуба.

Чурапчы улуунун баһылыга Степан Саргыдаас:

«Бүтүн нэһилэһэр тэриһтэлэрин эр дьон, аһы-
лыһа, бу эргин уһаайба ыһыт олохтоохтор эстэ-
тэ улууска ыһаастаах таһыһаар. Быһыл улахан
күнөөруска кытта, түөлбө инфраструктураны
онорууга үп ылан, уот тардыһыттан саһалан, үлө
күүсө ыһыһаар быһаһаһаар. Маһы таһыһа
нэһилэһэр саһаһаһаар кытта бииргэ сүбэлэһэн, бу
саһа улуускаһа Чурапчы улуунун, нэһилэһэр
соһаһаһаар-эһоһоһаһаар саһаһаһаар кыһаһа-
һаар кыһаһаһаар үлэһит дьонһаар аһаһаар интэ-
риһаһаар. «Кэңигэри» Чурапчы биир улахан кэһаһа-
һаар түөлбөһэ буһаһаар, дьонһаһаар таһаһаар эһаһа-
һаар» - дьонһаар.

Владимир Сивцев Чурапчы нэһилэһэр кэһаһа-
һаар улаһа турарын бэһаһаар. Нэһилэһэр үбүлүө-
һаар саһаһаар 160 уһаайбаһаар «Кэңигэри» түөлбө
аһылыһа. Ити күрүһаар, Чурапчыга дьонһаар-сэһаар-
һаар таһаһаар, олохһаар, саһаһаар баһаһаар баһаар.

Оһуһуһаар саһа һоруһуһаар суруһаһаар В.Н. Егоров - Тумарча эрһиниһаар аһаһаар

Тумарча эһаһаар «Төрөһүт дьонһаар аһаһаар
сүрөһаар өрүү минһаһаар, кэһаар буһаар» дьонһаар
эһаһаар эһаһаар уһаһаар кэһаар олоһуһаар, аһаар үлэһитиһаар
дьонһаар эһаһаар саһаһаар.

Саһаһаар үлэһитиһаар саһа тыһаар уһаһаар дьонһаар
литэ-
ратуһаар уһаһаар саһаһаар суруһаһаар аһаһаар саһаһаар
уһаһаар саһаһаар уһаһаар Тумарча эһаһаар кэһаар
һаар. Бииһаһаар Аһаһаар Гавриһаар бэһаһаар-
һаар быһаһаар саһаһаар суруһаһаар эһаһаар, кэһаар-
һаар, публиһаһаар саһаһаар саһаһаар баһаар.

4 куар-һаар баһаар. Баһаар куар-һаар оһуһаар
саһаһаар кэһаар саһаар. Оһаһаар Тумарча олоһуһаар,
аһаар уһаһаар уһаһаар саһаһаар саһаһаар үлэ-
һаар саһаһаар саһаһаар баһаар. Бу куар-һаар
кэһаар, кэһаар саһаһаар саһаһаар саһаһаар, үлэһаар
куар-һаар «Кыһаһаар саһаар» дьонһаар саһаһаар
һаар кыһаһаар бэһаһаар, төһаар куар-һаар саһаһаар,
оһаһаар Тумарча бэһаһаар, литэратуһаар баһаар.

Мыһаһаар саһаһаар тимүрөһаар кэһаар оһаһаар

Өрөһуһаар Ула саһаар бэһаһаар саһаһаар
уһаһаар РИ. Кэһаар Ула Дьонһаар уһаһаар аһаар
һаһаар 70 саһаһаар, быһаар саһаар Аһаар оһуһаар
һаһаар оһаар уһаһаар уһаһаар саһаһаар оһаар кэһаар
һаһаар саһаһаар дьонһаар кэһаар.

Эрһаһаар кэһаар саһаһаар саһаһаар саһаһаар
аһаар хомһаар саһаһаар кэһаар дьонһаар саһаһаар
һаһаар. Маһаһаар саһаһаар саһаһаар саһаһаар саһаһаар
кэһаар саһаһаар «саһаһаар» дьонһаар саһаһаар уһаһаар
һаһаар саһаһаар.

Уһаһаар 11 саһаар кэһаар. Оһаар саһаһаар саһаһаар,
һаар күрүһаар, хотон уһаһаар дьонһаар саһаһаар
уһаһаар саһаһаар саһаһаар, буһаһаар саһаһаар уһаһаар
уһаһаар саһаһаар саһаһаар.

Оһуһаар эһаар саһаһаар саһаһаар саһаһаар саһаһаар
һаһаар саһаһаар дьонһаар саһаһаар кэһаар саһаһаар.

Чурапчыга күн-дьыл туруга

Ыам ыйын
5 күнэ
БЭЭТИНСЭ

Ыам ыйын
6 күнэ
СУБУОТА

Ыам ыйын
7 күнэ
БАСКЫҤАНЫҤА

Ыам ыйын
8 күнэ
БЭНИДИЭННИК

Ыам ыйын
8 күнэ
ОПТУОРОННЬУХ

Ыам ыйын
10 күнэ
СЭРЭДЭ

Ыам ыйын
11 күнэ
ЧЭППИЗ

8° -2°

9° 2°

7° -3°

4° -6°

6° -4°

8° 0°

8° -2°

Афанасий НОБ.

ИИТИИ-ҮӨРЭТИИ

Фронтовик, учуутал Иван Михайлович Павлов Чурапчигтан Ада дойду Улуу сэриитигэр кыттыбыт буюуттар, сэрин хонуутугар охтубут, суража суох сүтүт биир дойдулаахтарбыт ааггарын үйүтүгэр сымаллаах чинчийэр сындылжанаах үлэҕэ туруммута, элбэх командировкаларга сылдыбытта. Ол үлэтин түмүгэ элбэх кинигэ буолан табыста. Иван Михайлович барыта 40-тан тахса кинигэ ааггара, бу кинигэлэргэ киши хомуйан хаалларбыт матырыяаллара түмүлүн, үйэлэргэ умнулуубат, олбот-сүтүт ойдобуһуҥ буолан кыччыра ыччакка хаалта.

Бийигийн Иван Михайлович атын киши дунд юргэнэ, сэгтэрэ эрэ булбакка, бүтүн оёхууд үөрэнээччидэрэ чигэтээхтик көмүсүүбүт, киэн туттабыт. Сыппан ахсын бийиги патриотическай хамсаанын чэрчигтээн араас хабдааннах үнүшэй компьютеризисийээрэ, олимпикаларга байланыш, испартиабынай ооньнууларга ситиһинилээхтик кыттабыт. Ол курдук оёхуудыт баһаланнай-патриотическай тыһынта илгэр уонна байланыш сулууспаа бэлэмнээр. Хас биирдэни оёо бэйэтэни дойдутун таптыыр, көмүсүүбүтэрэ бэлэм буола улаатар, кытар үүлүлэрэ.

Быыл күнүн быһагы чин-
чийээрнэлэбит Ногородскай

уобалас Старай Русса сиритэр көрдүүр-иниинир үлэсэ баран ситиһилбэхтик кыттан, Москва-таҕы Кыайыы музейууну туту-катынан наҕараадалааһыттары. Бу тутууктанан сэттис кылаастан Артемий Слещов, Стас Корякин, Павел Дьячонский уонна ахсыс кылаастан Алина Ермолова «Ор-лено» бүтүн Арасыйытааҕы оҥо сыһыалааҕы даҕаарыгар исто-рино-патриотическай сменаҕа сыһыһылар. Онуо араас тэрээһин-нэргэ кехтөөхтүк кытталар, ос-куоллартан кэспиргэ экскюрат ий-дэ барытытара, смена тэрэтигинэ экскүрсөөд буоларга үөрэнэллэр.

Манга тавьгаан муус устэр
бүтүүтэ бийиги үөрэнэжүүлэр-
бүтэ 6 «б» кылаастан Эрчимэн

Акимова, Влад Красильников, Лина Иванова уонна Влад Местяников «Эдэр карбышевтар» бүтүн Арассыыйатабы) байыаннай-патриотическай уопастыбаннай хамсааһынын 26-с слетугар ыгырыллан, Восточскэй куоракка Волгоград уобалаһыгар көхтөнхтүк кыттан кэлдилэр. Оволору билигин оскуолабыт патриотическай иннини педагога Дмитрий Иванович Попов итдэ сыратта. Бу слекка Саха сириттэн бастагы кыттыы буолар. Тэрээһингэ дойду араас эргийииннэригиттэн эдэр карбышевтар кыттыаны ыллылар. Оволорбут Илья Чабылдан тылларагар «Хайыһар» дитэн ырыада дүүһүүү көрдөрөн, дьон бэйиригизин ыллылар. «Төгүрүк»

остуулго" карбышевский хамса-
хьяан тула кэсэттин, инниин
быланины торумнааһын буолла.
Оҕолорбут военпровадий эста-
фетада кыттан, уопсайа 14 хам-
андыгтан 3 бэргүүлэх министи-
иһыттарга хайбабыллаах. Оҕо-
лор Дмитрий Карбышев сэттин
кытта көрсөн, хартыскада түтүн
кэспипиттэр. Волгоград куорак-
ка эскуровка Мамас курганна
«Родина - мать зовёт» монумента
сэттэр көрбүттэр.

Осудуудыг өдөлснөө аравд
научный-практический семина-
рийнхэнхдээг сэтгүүлчид хам-
тгалдлар, ол курдух 10-е кылазе
үөрөнөөчигхдэр мнэ, Вера Дыч-
ковская бийлэ Москва куурааки
баран бүтүн Арасыйытайагн

«Леонардо» бэстибэлэг 2-с мнэт-
тэнг ылан кэлбитим. Дүүгээ
Кристина Дычозовская Яросла-
вль куоракка XXVI бүтүн Арас-
сайаатаады «Открытие» нуучий
кэспиринейнэгэ 1-кы мнэттэн
ылан кэлбитэ.

Чурагчйыбыт дэмо-сэргэтэ үйэсэргэ умуллубатын туһутар үлэһэспит Иван Михайлович Павлов бүтүн улаус, өрөспүүбүлүкэ кэни туттуута булар. Мин кэни атын сүтэр оҥуолаа үөрэнэр-бэни кэни туттабын.

Вера ДЬЯЧКОВСКАЯ,
И.М.Павлов зөвлөх
Чурагчны орто биеэвэлтийн
10 кылааны үүрэгтэчинтэ.

Сыл хонук аастабын ахсын, дойдубутугар буолбут чакчылар устуоруйаҕа киһирэн илэллэр. Арасыйыа дьоно бүтүүн ыам ыйын 9 күнүн өрөгөйдөөхтүк, өрө көтөбүлгүн туран бэлэстиир үтэстээх. Манньак алдьархайдаах хаан тохтуулаах, өлүүлээх-сүгүүлээх ыар кэмтэри ытык аҕа көлүөнэ дьоммут хорсун быһыыларынан, биһир ныйгыл сомоҕолоһууларынан өрөгөй Кыайыыны ситиһиигэрин, эйэлээх олоҕу түстээбиттэрин хас биһирдин-быт биллээхтээх уонна киһитэр сырдык ааттарыгар үйэ-тухары сүгүрүйүөхтээх. Онуоха Аҕа дойду Улуу сэриигэтин кэмин туһунан үүтэр көлүөнэ үөрэтэ, үйэтитэ туһунан ытык иэстээх. Биһигини оҕолор бу күн туһунан туох санаалаахтарын иэстэри, 5-9 кылаас үөрэнээччилэриггэтин ыйытык оҕордум.

Кыайыы күнүн туһунан оҕолор санаалара

Бэлнэ кылашэ
үөрэнзэгчилэрэ

Уруйдаан Шестаков: Мичээ
бу күн – Сага Дылт күрдүк сүөт
тагас күн. Мин хос элэм сүрүн-
тэ сындыан тылгытаах эрчигээн
табын. Кырдыаас эбэтэрбин,
эбэтэрбин кыайыны аҕааары,
эбэтэрбин харыстаабакка киир-
дэбиллэр. Сүрүн буолалтаҕа
булар, быдан үчүгэй бүтүө элэ,
Сүрүн дигэн сүөх буолуун!

[illegible]

Дамир Понсеев: Сэрим дэгн
тэглэ илүүтгэл эрх, хүчирхэг
саналыгын. Фашистар бидний
сүрийн сэрлэгэн бэлдлийн
хүснэгтээр. Оно бидний эб-
сэрлэг, элсэрлэг утгары сэрлэг-
лэг, бидний тэглэгээг сүлд-
лэг. Ог илн, кыайлгыгтарг-
маталгээг нүсрлэгтэй. Бу
бидний элсэ кутмалгээг ба-
лалгээгээ бэлдэ нүср.

Сахабааны Лебедева: Ага дойдугу Улуу сарыиһа буолан аастыгыта үһсү да кэм ааһа иһэс. Ол кэмгэ тоһуһуох эбэх күүһү Нис дойдутугу кэмүсүсээрү, сырдык тыгына

бастыбыта булупуй? Ким да
түрөт турбатада Дьон бари
бияр санаалаах, хорсун быһыы-
луренан ыарсаан кэли аастыт-
тара. Буха дигэн, манньык утасан
айымалыгы, андьартайы быһыы
капсуна корсубатин!

Сэтгис кылаас
үөрэндэгчилээр

Доминикан Егорова: Бизин булал турар бэлхэлэнтэн бэлхэлэнтэ дьон ыам ыйын 9 күнүг ычмаары ынаттарын мин элэх ойдоботтун. Ага дайду Улуу сэрлэтигэр кыаттыбын бэртэрэн-нүрүз мээлэнтэн турат, бу сэрлэтигэр күнү бэлхэлэнтэ дьон дун саныбын. Бу күнүгэр булал турдабына, хайдах бырааһын-ныккаары ынарар диктэр. Дайдубутун кэмүсүбүт дьон-норбунугар сүүрүгэн турат, диктэ ычмаарыбылтан элэнт-санаан аһарарыт хайаан да наада! Кинигэр сүхэллэр булалтар, биди-дүк сүхэ бириккэлэнтэ элэнт.

Минигул Савини: Кытайын тунз – хас бөмбөрдөг дөндүржэ улсхан бэлтэж кул. Кытайбест култэ нацистский Германиа бэриммилтэ. Нызамтсугар кытайбесттара эблтэ буаглар, бары кэрилтэ нацизмилары азарттоон ээбилгэххэртэ култэ. Кытайа дөндүржэ бэйсэгэр

эрт апорухастарын багсарбыт-
тара. ССРС хонга биэр сатса
ласастар напристойкой Германияны
кавалерии кыайбытыгара. Кы-
айны круун биийи бастастан бэ-
дизимтибит. Ол иһин бу: кул хайы-
да сулуката түһү сүөстөөгө.

Тургун Казиков: Өмнөгийн 9 күнээ – Кытайны күнээ. 1945с. бидний элчээрлэлт, элчээрлэлт агаарын тээвэр зэрэгт туурай, кытайныны үйлдснээр күнээрээ. Ох казиковыа, өмнөгийн 9 күнээр Кытайны күүнч бэлтгэлтэн. Мин хөөрлэлт – сэрлэлт бэлтгэлтээ, элчээрлэлт – түүнч бэлтгэлтээрээ. Охон бидний дунд күүнчээрээ улахан султалаас бугаарлалтынх. Мүүнчээр күүн – хөрлөн бидний, дөөлөгч, түүнчээрлэлт дөөлөгч түүнчээр улаан бугаарлалт бугаарлалт хөрлөнчээр.

Каролина Парикова: Кы-
ймы күйө — чаккы харак уулаас бы-
раактынык, ыттыктабыл күйө.
Очкаторго эбиз аю чүгас дынып
сүтүрбиз, дынтэ суак хаалы-
та. Бунгун сир үрдүгүр ытанын
соголук; ачыккаанын-торук-
лук; аяк-сүтүр; уоттаах сэр-
бүрүктүбиз. Төлүлөк эбиз
күйө саагу сүтэ шөрлөккэ сөр-
дөк тынышара быстыбыта бу-
лутуй?! Билеси быстын эбиз
хаалык ачыккаар азорорбун итин,
хорсун булуттуктүбиз абын
сарыттарылар сүтүрүтүн, миста-

НАДЕЖНОСТЬ

Тимур Христофоров: Кы-
яймы күнз анхга улахан суути-
лахас. Сэйбэсэй Соёул союула-
тарын калита фашистской
Германийы, Венгрийы, Румы-
нийы, Болгарийы, Словакияны
укина Лавратийы калайытти-
ра. Ылаа ыйы 9 күнзэр Герма-
нийы бэринсэблэ. Бу сэрнэ
сүрүн кыттааччылар – Германи,
Великобритания, ССРС, Фран-
цэ, Италия, Япония, АХШ. Ан-
доду устуруулаачылар хаайыт-
улахан андырайыа бэри үөрэти-
лээхтэрин, ыттыхтэрин.

Айвал Степанов: Обүгүндөр-
биз чыгарган дыялы-көмү аас-
пытытара. Кинизэр Улуу кыайымы-
ларынан бөлүгү тыянысасхыт,
уура-көмү агаробут. Онон лас
бирдөнбиз кинизэртэ мажта-
нысасхыт. Биз кыйын 9
күзүн, Кыайы күзүн умтарбыт
саттамиз.

Айсен Машарипов: Бэрт эрзийгөөн, саруулан-аулугийн клуби Уугу Кыгайыны унгуу сунхотоготы. Сэриг кыттыгылаагтарыгар истингик максатабым. Ээлх истогору өлөрөн, сэригтэн тыгытгаас эрлийэн, кыгай-ан-дотон клуби селласантар - дөгөлөг дымтар. Арай кыгайтариг тахаттыгити буаглар, улалан кэддэн буагуулаагас элг.

Жеңя Некстегасна: Кытайың күнз диген — харак узлаах үзүрү быраабайынтыгы. Оя кэли санас-

тақса, атуе марқан дөңазар
аастыттар Уенторуйада хайа
да унгузубаи самай утаван
Кыайыбыгымен хайа багара
сунтазави бөлүмнесте хитит
ди салымын, Сэриг кытпаны
лаастарын алдыи ойдохсуну
саныастыи, киси тузунуахтун!

Алина Новгородова: Көп-
айлы күнз – мөлүлүүнүн калың
оюну бөлдөөсүнүн хаанына
сүзүн талтасуун күнз. Бийи
көпүлүз сөз аайы адыраратдасы
сүзүлз асактарун тосж уурун
бүлүлүтүлз, бөлүлүлүлз
бийицз эйчүлз оюлз бөлүлүлз
бөлүлүлзүн ийи сүзүлүлзүн,
көпүлүлзүн, мөстөсүнүн
түлүлүлзүн.

Амелия Пинигина: Мин саяабар, Кытайны күнэ сүрүткө дьолун сүктүмүккү кун. Бийиз эбэтэрбиз, эбэтэрбиз 1941-1945-сс. ыаракы кэмдери пүтүрүккү, өткөндүккү Кытайны ситис-пинигинэ, Бийиз илээк, эйбүткү алаастыт, сайдыыбыт түбүсүт тоһоһо эбэт кыһа хааныт таскына буолуу?

Лилия ПОПОВА
С.А. Новгородов аятынан
Чурагчы орто оскунлатын саха
тылын үчүүтала

ТЫА ХАҢАДЫСТЫБАТА

«Чурапчы» ТХШК сана салайааччыта бэйэтин кэккэ көрүүлэрин кэпсээтэ

“Чурапчы” ТХПК кулун тутар 3 күнүттэн сага бэрэссэдээтэллэнэн, үлэлин-хамсыы олорор. Олохтоох аһы-үөлү дэлэтингэ, тыа хаһаайыстыбатынан дьарыктанааччыларга “Чурапчы” ТХПК бу сыллар тухары өйөбүл-тирэх, күүс-көмө буолан кэллэ. Чурапчы улуусун олохтоохторун эрэ буолбакка, бүтүн өрөспүүбүлүкэни хабаан, бэйэ-сибистэй, натуральнай аһынан хааччыйар биир тарбахха багтанар тэрилтэнэн буолар. Сага талылыбыт бэрэ-ссэдээтэл бүтүгү күнүгэ туох-ханнык үлэлээн олоролорун, инники былааннарын кэпсээтэ, быһыгыр баар кыһалҕаларга тохтоото.

- Алексей Гаврильевич, үгүү күүнүзү! Үлбүн бастанан туран туюктан сабалзатын?

Улсбэр кинээт, кинээр-
тинш фитансовай-экономическай
балаһыанньатын ымлыгар-чым-
лыгар тийшэ ажаллаасталбытым.
Од түмүтэр күн бүтүн тэрилтэ
уустук балаһыаннааба алороро
көһүнүк. Манна хэс да бирчиги-
лэлтэх. Онгон сүрүүн ынах
гобобүгүр субсини кинэрэн, чу-
рапчылар туугтарар үүһүт икөн
тогул кыччаабыга буолар. Кэккэ
сылларга бу көрдөрүү хайлах да
улаатан кэлэр кыага суох. Онон
2023-2025 сылларга бийиги тэ-
рилтэни уустук балаһыанньаттан
таһарарга анал быланнаах үлэ-
ни садалаастыбыт.

- Очирого үүтү өнгөрөн таваарыңга эн туох көрүүдөх-хиний?

Олох кордоруутун, чаахнай дьон суолутун аччактан иһэр, тэрэллэһинээх хаһаа-Пыастыбалар ахсааннара элбээбэт, көбүрүү турар. Төбөҥо субсидиялар сорох дьонно табыгастах буолан, үүт күүкээ кыччылаа. Сайылланы ыйдарга ыаммытыкан үүтүнэн үлэлээн баран, алтын-ныгтан бороһуок (сухой) үүккэ көстөхлүтүнэ эрэ, бу балаһыаньыаттан тахсар кыахтаахпыт. Өрөспүүбүлүкэ бороһуок үүккэ 50% субсидияны керор. Нэһили-онньэбэ натуральнай да, бороһуок да үүттэн онгоһуллубут бороһуук-ууһа аһымытаныаба. Бороһуок үүт бороһууксууатын сыласта чаһы-и буолар. Магданыннарга бэлэ-тин кордохпунэ, дьон Амуртан, Триморьеттан, Новосибирский-тан, Дюкюускайттан кэлэр үүт боро-дуукусууаны хамадаһык аһы-ы-ылар. Сии биир ол тэбэ буолар.

Эти туттарыныг, эт
ингилукарга киордэххэ?

Энэ тугтарыгта эмнэ
бир сүүрүн кыһалгыны көрсөр
биппит. Олохтоох этинэн онго-
он таһаархыр уустуктардаах,
эйбэ этиттэн полуфабрикаттары,
албаһыны онгоробут экономи-
ескай өттүнэн табыгана суох
бит. Онгоһуллубут бородууксуһа
ыһаһын ырааттааха, дыһ-сэргэ
тын чэпчэки өттүгэр көһөр. Эһи
утан баран переработкалаабакка,
өбөтүнэн аһылааһыны үөрэтэ-
п, Саха Сириҥ бырамыһыһаан-
аһаһын батарыгта үл-

элгээг сүлддэбэлт. Ол нийн кэлиг этингэн халбаанын, полубабри-катын оогорон тааһар биднэхэ барыстаах буюлар. Эйн тууу кэригэн кыччатыахыт, буюбууныа оог биднатыахэн үлэлтисхит, оогорон, астаан-үлэлсэн бигирхит.

- Аастыкка халбайы сапта көрүгүзүн өнөрбугтар диги иштэринин ситимингэр тарбаммыгга, бу туфунан кэпсээ эрэ.

Билигин Чурагчы-
ны Чурагчы дээлтэ “Чайнай”,
“Докторский”, “Конский” хал-
баһыларбытын огторон таһаара
олорбут. Бэйэ этинэн оҕоһулар
халбаһы бугулан, сыһаната да, орос-
куота да улахан. Оҕуоха аасыыт
наһаа элээ. Бүтүһүттэн техно-
логы аралан үлэстэтибит. Кини
көмөтүнэн 10-тан таһа сэтгэ
халбаһы көрүнүрүн оҕордубут.
“Русский”, “Императорский”,
“Хлеб с сыром”, “Ветчина”, “Ас-
сорт” о.д.а. ааттах халбаһылар
маһаһыланарбытыгар кыралаан
таһааран атыылаһыбыт. Ылбыт
дун халбаһыбыт, астымаһыт,
Билиһини кэмгэ өрөсүүбүлүк-
бүтүһүт оҕоһулар халбаһылар
бары кэлин этинэн, стандартынан
оҕоһулааллар. Дьон хаммаһыт
ылар. Онон билиһи минималтын
халбаһыбыт көрүнүн элбэтэн, ити
тэриһтэлэр курдук хүүсү ылсан
үлэһиһиһит. Бэйэ этинэн оҕоһу-
лар халбаһыбыт баар буолуобу
эрэрэн, премьют-класс быһыы-
тынан сыһаната ырахан уонна кы-
ра-кыраалаан атыыланнаба.

- Арымы сыаната ыарыа-
та дигэн дьон айманар, нүбүлү-
эктүргэ баар арымы сыахтара
үтүмнүлөр дуо?

Арыы сыхастара Мырылаба, Мындадаайыга, Арыылаахха, Кытаанахха, Чылытараба, Бахсыга, Чакарга, Хайхасылка уонун Хадаарга үлэлээн саҕалаабылар. Онтон атын нэһиликтэртэн үүт массамыһага миньа аҕалар. Арыы сыхастара быйыл үлэллилэр, онтон эһиллэгиттэн сорох учаастактары сабарга күһэлдэбит. Арыы сыхастарын ноҕооокко баран туран үлэлэтэр кыахныт суох, сорох сирдэртэ оҕорон таһаарар бөрдүүкөсулбаыт үлэллэнтэри, дыз көрүүтүн-истинттин, ороскуоттары кыайан саныат. Ол онутар үүт таһар массамыһалары толкуй-

JOURNAL

Сыана ыарааһыныгар эт-
тэхпинэ, үтэллэн кинэрэн баран,
6 онгорон таһаарар улуус сыана-
ларын тэҥнээн көрбүтүм. Оһук-
тэллээтэхпинэ, билиҥи сорох бө-
рөлүүкүсүбайт сыаната чыгыткы.
Дэон маһаа таба өйдүөн маһа, тэ-
риэтэ бэйэтэ уонна пайириктаах-
тарын туһутар ночоокко барбакка,
билиҥи ырыынагы кытта тэҥэ
барыахтаах. Биир кыһалгабыт
дэон — көлүүкүт НДС-ка ало-
рор, сыанабытыгар эбии 10-20%-
эбидээн бигэр. Арыа сыаната
ыараата дэон элбэх кэһи этэр.
Атын улуустар былырынныгыт-
тан кыһэтэни 1000 -1100 солк
онорбүттара, билиҥи быйыи 1000
солк быстыбыт. Сыананы бэрэ-
быһылыныа чилиһинтэрэ муһнах-
таан, куоластаан быһаараллар.

Ыраас ибор уонна туттар уу билигин чурап-чаларга талы бөнүрүөһүнэн буолар. Ыраас уу Мугудайдагы сылха оҕо булдан тарҕанарын тутубит уонна соторутаабыта утахтары оҕорор буолушлар үһү дигин ыстатитым.

Мугулайга ыраас уу сыада баар. Инникитин маныа ыраас уузу таһынан гаастаах утахтары отордохпут. Урут “Мугулай-Аква” дизн аатын “Тархун”, “Барбарис”, “Лимонка” утахтар отордулаллар этэ. Билин саникыа кэмгэр, “Кока-Кола” хампаания утахтара ыарабыт бириэмэтингэр билиги ити хайыс-хайытын соргүтүн кууска үлэллнр былааннахтыт. Технологиастары собуруу тустаах үөрэххэ ыттан үөрэтэрэн баран, Маны таһынан сайыннн морсенайы оторон атыллыаһынны эмиз толкуйдубут.

- Олус үчүгэй былчаныр баалыр эбит. Онгорон таапарар борадуусеуадыт көрүгү өссө элиини, оччотугар киги зийгнн хабарга, барыкса тахсарга туух-хашык суоллары көрөбүшү?

- **Бородууксуяабыт** 57 %-на Чурапчы нэһилиэгин маҕаһынаннарын нөлүгө барар, 33%-на – атын сиргэ уонна 10%-на – буддизмт эйгэллэр. Алаастаан кордохпунэ, билиити бородууксуяабытын 40-тан үһүсэ свастаахтар ыталлар. Онон ити эң эппитин курдук, кимийбэн-нэһитин кэһтэн, эдэр көлүөнэ

атлыгалаарын сэтгэлнэхтээхит. Од ниниттэн маркетингоной хамсааһынаа огторохит. Биниги, үлэнттэр, бигр хамаанда буолан, тустаах үөрэхтэргэ үөрэнэн сабадатыбит.

Боролуусунабыт хаарыстыба-
тыгар, улааккытыгар үлээһинэ-
хпит. Улааккыларбыт дэһанын,
истинаны уларытан, ыһыттарын
кыччатан-улаатынсыран, барытын
кыһыйган туһа дээн оноруоххут.
Олохтоох урбааныһыттарбы-
тын кытта сөһөөһөн, кинилэргэ
сөһөөх куһуһуан сыананы олох-
тоон, тиордунтун толкуйдан,
улуус кинилэргэ, чулас нэһилиэк-
тэргэ барыларыгар тарҕанар тыны
оноруохтаахпыт. Холубур, ыраас
иһэр ууну билиһи оҕорон таһа-
рыбыт. Оттон урбааныһыттарбыт
“Якутияга”, “Снежинка” о.д.а.
курдук уулары адалан атыныһыт-
тар. Сыаната чөлүскү эрэрин, тиз-
лэн адаларга ыйаһыһыһах буол-
лаа. Онон билиһи өттүбүтүттэн
кинилэргэ чөлүскү сыаһаа уонна
адалан бигирингэ этии кылларан
үлээһинэхпит. Мэнтан ыла, Чу-
рапчыбытыгар күүсү үлээнэһип.

Бырабытталыстыба отчуотугар Андрей Тарасенко кэп сырыттабына, “Олохтоох отгортон таһаарыккы өйүүр” сокуонга Чурапчы улуусун киллэрин бопсоруоһун туруорбутун, манны хамсааһын тэбэста дуо?

Улууус байылыга Степан Саргадаевы кытта Чурапчы тыа хаһаайыстыбатынан дларыктанар, биэр тарбахха баттанар улууус буопарын баһымытынан хаһаан да киһирээ наада дигэн Бырабылгытальытыба бэрэссэдээтэллэр Андрей Тарасенкоҥа этии киһилэр-бинигит. Ол кэнииттэн тута уонна билигин да өрөспүүбүлүкэ салаататын кытта үлэлэти сылдыабыт. Ити сокуонна билигин Хаһалас, Мэнэ Хаһалас, Нам, Горнай улуустара байрайыагы өнөрсөн хаһы-быттыра.

[illegible]

Бырайыактаыыр өйүс үттүн сайы-
лабыгыта. Хамыйыага бөрсөсүзү-
түннөн улуус баылыага Степан
Анатольевич бөйүгү буолаар. Бу
өйүс ити үөһү эгиллэбит сокуу-
гаа бырайыактаытын килэрэр
сүрүн сорукаах. Маны таһыан,
бастаан хардыланын улууска кэрэ
аңаар бастакытын өбө төрөт-
төбүтү, “Дети столетия” дигэн бы-
райыаамаанан улуус дьаһалтата
50 тыһ. солк сэртиннискэт биэрэр.
Ол сэртиннискэтин биһагы бө-
родууксуукаабытын ылар кыста-
наптар. Мантан сайан халбаһи
сыһын аныгы ирдэбикэ эппи-
эттиир гына сайардан оноруута
комэ оһоһуллуктаах. Ити кур-
дук, биэр-биэр тустаах бырайыак-
тары тэтиг улуус дьаһалтата, тыа
халбаһиастыбытын управлениета
буолан олоһо килэрээн илэһинит.

- Түмүккү өккө бөлүмүнүн, ат федерациянын уюну оюнчехранилище туфунан калыстык мыйзам...

Байгаль орчно бэлэмжлэл, хайгуурлах ажиллагааг үргэлжлүүлж, 20 т, Ариндлаах 20 т, Чакрага 20 т сэлээрж татаардгийг, Маны талиман, 176 сийрүүлж огуулан адалан түгээснийг, Бу барыта — үүт суутуулар.

[illegible]

- Алексей Гаврильевич,
аймагас хүснэгтийн нийн мэхтэл.

Благатынаны ахлагчтар, баатар, санга салаалалчны бйхар-отор, салананы уралтэр эрэ санал-лаах дигн толкуйдуусхутун сон Ол эрэрэн, Алексей Гаврильевичын бийнэгт, үлдэлбэгт уонут-тэрлэгтэни уустук экономическай балаһыаньыаттан таһа-рарга тоһүү күүс буолуога. Аны үс саланан "Чурапты" ТХПК юстэн-күүстэн төлөрүйэн, санга тылананы үлдээн, сайдыа су-лутар үктэннүө. Кэпестин сүм-нүгүн барыта куһаҥан буолбгатах, ниники балаһанар олус үчүгэй дэр, элбэг эрэнэрэллэр. Онон биир дойдутаахтарбыт, улууснут сайдымытыгар сүрөсн кылааты юүлүэрэн юлбэгт биир ытыкпыар юктэрэтининигт үлэтэ-хамтаһа тахсылаах буоларыгар баҕа-рылаҥыт.

Елена МАКАРИНСКАЯ.

[illegible]

